

- Ярославцева, М. І., & Кир'яченко, Д. С. (2025) Ліплення як засіб розвитку тактильних відчуттів і моторики в дошкільному віці. The 6th International scientific and practical conference “*Science in the modern world: innovations and challenges*” (February 20-22, 2025) Perfect Publishing, Toronto, Canada, 391-400.
- Цумарева, Н. (2019) Психотерапевтичні властивості глини як засобу пошуку внутрішнього балансу. *Простір арт-терапії: мінливість і стабільність – пошуки балансу: матеріали XVI Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції* (м. Харків, 15 – 17 лютого 2019 р.) / [за наук. ред. А. П. Чуприкова, Л. А. Найдьонової, О. Л. Вознесенської, О. М. Скар]. Харків : СПД ФО Степанов В. В., 85-90.
- Tychyna, K., Babych, N., Lyndina, Y., & Revutska, O. (2024). The impact of Playdough games on the development of oral motor skills in preschool children with childhood apraxia of speech. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series «Pedagogy and Psychology»*, 10(3), 51-60.

К.О.Тичина, м. Київ

k.tychyna@kubg.edu.ua

А.О. Комашенко, м. Київ

aokomashenko.fpsrso23@kubg.edu.ua

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ЗАПИТІВ ФАХІВЦІВ

Актуальність. Складова структура слова розглядається як фундаментальний компонент фонетико-фонологічної організації мовлення дитини. Її формування відображає зрілість механізмів серійної організації мовленнєвих рухів і слугує підґрунтям для становлення просодичної організації мовлення. Порушення складової структури слова (елізії, метатези, ітерації, спрощення збігів тощо) є стійким симптомом у дітей із системними порушеннями мовлення різного генезу, зокрема при дизартрії та дитячій апраксії мовлення (Duffy, 2013). Сучасна логопедична практика потребує стандартизованого інструментарію, який дозволяє не лише фіксувати симптоматику, а й аналізувати динаміку виконання мовленнєвих завдань (Freed, 2025). Недостатня уніфікованість підходів до обстеження складової структури слова ускладнює диференціальну діагностику та визначення первинного механізму порушення.

Мета роботи – здійснити теоретичне та емпіричне обґрунтування структури діагностичного протоколу складової структури слова на основі аналізу професійних запитів фахівців та сучасних психолінгвістичних моделей мовленнєвого програмування.

Виклад основного матеріалу. Теоретичним підґрунтям дослідження став системний підхід до вивчення мовлення (Бабич & Тичина, 2021; Freed, 2025), а також результати вивчення впливу структури та частотності складів на точність

артикуляції при моторних порушеннях (Staiger, Ziegler, 2010). R. Schwartz (2017) встановлено, що діагностика складової структури слова має базуватися на комплексному аналізі механізмів сприймання, програмування та відтворення звуко-складових послідовностей.

Для уточнення актуальних потреб спеціалістів було проведено анкетування логопедів. Репрезентативну вибірку дослідження склали 54 логопеди (77,7% – працівники державного сектору, 48,1% – фахівці зі стажем понад 10 років), які мають досвід подолання порушень складової структури слова при системних порушеннях мовлення різного генезу, різних формах дизартрій та дитячій апраксії мовлення. Професійний профіль респондентів підтверджує перехід практиків до використання сучасної термінології та наявність високого запиту на диференціальну діагностику складних мовленнєвих станів.

Аналіз результатів анкетування фахівців дозволив виділити такі проблемні аспекти:

1. *Організація та рівні діагностики.* Більшість респондентів (55,6%) здійснюють обстеження складової структури слова лише частково. Встановлено дефіцит діагностики на вищих рівнях мовленнєвої ієрархії: лише 55,6% фахівців перевіряють складову структуру слова на рівні тексту. Це суперечить даним про «розпад» слова у фразі, який спостерігають 44,4% опитаних, що підкреслює необхідність перевірки стійкості мовленнєвого програмування у розгорнутих висловлюваннях.

2. *Технічні труднощі фіксації.* Найбільш критичним викликом для практиків (59,3%) є відсутність зручної системи позначень у бланку. Логопеди відчують потребу в миттєвій класифікації помилок (елізія, метатеза, персеверація тощо) для точного визначення характеру девіацій у швидкому мовленні.

3. *Нейродинамічний аспект.* Важливим результатом стало підтвердження значущості повторних спроб. 53,7% логопедів відмічають позитивну динаміку після кількох повторів слова, що може свідчити про труднощі формування або актуалізації моторної програми слова. Водночас 44,4% спостерігають погіршення вимови після вдалої першої спроби, що може розглядатися як прояв нестійкості (inconsistency), характерної для моторних порушень мовлення (Duffy, 2013).

4. *Аналітичні труднощі.* Найбільшою проблемою спеціалісти вважають складність диференціальної діагностики. Встановлено, що ідентичні на перший погляд помилки складової структури слова можуть мати різний генез: фонологічний, моторно-артикуляційний або пов'язаний із труднощами мовленнєвого програмування. 44,4% респондентів вказують на запит щодо діагностичних алгоритмів інтерпретації для розмежування фонологічних труднощів від практичних порушень мовлення (Freed, 2025).

Висновки. Таким чином, діагностика складової структури слова розглядається не як фіксація окремих помилок, а як аналіз механізмів серійної організації мовлення та стабільності мовленнєвого програмування. Проведений

аналіз запитів фахівців підтвердив необхідність розробки спеціалізованого протоколу, який базується на принципах структурованості (рівні від складу до тексту), оперативності (система кодів) та динамічного оцінювання повторних спроб. Такий підхід дозволить підвищити об'єктивність логопедичного висновку та оптимізувати побудову корекційного маршруту.

Список використаних джерел

- Бабич, Н. М., Тичина, К. О. (2021). Діагностика параметрів складоритмічної структури мовлення у дітей дошкільного віку з комплексними порушеннями. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, 6, 359-376.
- Duffy, J. R. (2013). *Motor Speech Disorders: Substrates, Differential Diagnosis, and Management* (3rd ed.). Elsevier.
- Freed, D. B. (2025). *Motor Speech Disorders: Diagnosis and Treatment* (4th ed.). Plural Publishing.
- Schwartz, R. G. (Ed.). (2017). *Handbook of Child Language Disorders* (2nd ed.). Routledge.
- Staiger, A., & Ziegler, W. (2010). Syllable frequency and syllable structure in the spontaneous speech production of patients with apraxia of speech. *Aphasiology*, 24(10), 1201-1215.

Л.А. Тищенко, м. Київ
l.tyshchenko@kubg.edu.ua

А. Павленко, м. Київ
nastunya0205@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ ПРОСТОРОВИХ ІНСТРУКЦІЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ

Актуальність. Дошкільний вік характеризується підвищеною сензитивністю до формування просторових уявлень, які перебувають у тісному взаємозв'язку з мовленнєвим розвитком та здатністю дитини інтерпретувати вербальні інструкції. Саме на цьому етапі закладаються базові механізми просторової орієнтації, а також формуються передумови для усвідомлення мовленнєвих вказівок, що репрезентують просторові відношення за допомогою прийменників («над», «під», «між», «за», «перед» тощо). У дітей із мовленнєвими труднощами цей процес має специфічний характер і часто супроводжується труднощами у співвіднесенні словесного позначення з просторовим образом. Це негативно впливає на розуміння інструкцій дорослого, виконання практичних завдань та подальшу готовність дитини до навчання у школі. Отже, проблема розуміння просторових інструкцій у дітей старшого дошкільного віку із мовленнєвими труднощами є актуальною та потребує ґрунтовного теоретичного аналізу.